

מסורת הש"ס

א) וביה כהן מ"ק כב. מילין
ג) ונעיל לא: וז"ל.
ה) ויהי שדיים עומדים.
ע"כ: ד) ע' רש"י,
ט) וימותם פ"א:.

הגהרות הב"ח

א) ואלה אלהי דיעאל
דמשום: ב) שם קמ"ל דלי
אפשר אלא ודלי החתון
אזי וימתם:

מוסף רש"י

שני תבואות. מיעוט שני שנים וכתיב תבואות ומשמע כל תבואות של שני שנים להביא תבואה שלישית ושלש תבואות לא משכמת לה בשתי שנים אלא מעט לעט כגון מנחה לו צאלול מנחה פירות נמלא אולכן ואוכל תבואה עד שיחזור ויקאור תבואות בשנה אחת ועוד יאלכל תבואה השנית שהיא שנה השלישית לפי מנין העולם: **בשעירי נמי יעבוד.** כגון נמכר בניסן וכשיגיע תשרי של שעירית עבדו שש למנין עולם והוא יעבוד עד ניסן: לערכין. דהיכל דמכבי (ויקרא כו) מנזן ששים שנה ומעלה פשיטא לן דשנת ששים כלמטה דהא ומעלה כתיב אצל בן חמש שנים דלא כתיב אלא (שס) מנזן חמש שנים ועד בן עשרים שנה ולא כתיב מנזן חמש שנים ומעלה אי לא אשמועינן הכא מעט לעט הוה אמינא שנת חמש כלמעלה להכי אשמועינן הכא דבעינן ה' שנים מלאים בכלל עולך הראשון שהוא מועט: **לפרקין דיואל דופן.** להיכל ללא תנן ויוס אחד כגון בן עשרים ונת עשרים: **מ"ט לא אמר ליואל דופן.** הואיל וס"ל נמי בהקדמא מעט לעט: **דומיא דהקד.** כלומר אף על גב דבהקד דיואל דופן הוה נמי מעט לעט מיהו האי שבצבן ושצבת דמתניתין לא איירי בהן כלל דהא דומיא דקדשים וערי חומה ועד עברי קמני דכתיבן הלכך ערכין נמי כתיבין אצל שנת עשרים לענין שערות לא כתיבי בצאורייתא אלא הלכתא היא: **שצוקר ושצוקבה מיבעי דיואל.** לישנה דקרא דמכבי (שס) ולקצבה שערות שקלים אלא בן ונת לישנה דמתניתין היא בן עשרים ונת עשרים: **אזכה ואיסק.** לארעה דישאל לאתריה דרבי אלעזר בן פרמ: **ואגמר סהפסא.** דרבי יחזק בן נחמני: **מפומיה דמרא.** רבי אלעזר:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן הסהמון שמי שערות

סימן נערות: **העליון.** צוחל: **או חוללת.** גדולה היא שהשערות סימן מוצקה ועליון סמיכות ולקמן מפרש עמאל: **אע"פ שאי אפשר פרכינן בגמרא והלא צא:** אצל אי אפשר כו'. דהא ודאי מדאמתא עליון תחתון נמי אתא אלא ששכרו: **גמ' צא לר"מ.** דכיון דלאמר ר"מ לא חוללת דקטנה היא מכלל דס"ל אפשר לעליון לצא קודם לתחתון: **ולאמי צא העליון.** קודם שאל יצא התחתון ולא לימני אע"פ שאי אפשר: **רוז נשים סהמון אחי ברישא ומיעוט עליון.** והאי דקאמר ר"מ קטנה היא משום דחייש למיעוטא שהעליון צא בקטנותה ורצנן אזלו צמר רוצה הלכך מני אתא עליון לא צעיל דביקה דמסתמא תחתון אתא. וכיון דקטעמייהו דרבנן משום רוצה הוא ה"מ צתמא היכא דלא צדקו: **אצל היכא דצדקו ולא אשכחו.** תחתון: **אימא מודו.** דקטנה היא ומיעוטא היא קמ"ל כו': **שדים נכונו.** והדר ושערך נמא אלמא עליון וימנין דקדים: **צעשום ממלרים דידך.** שהיו מלרים משחקים צד וממעכין דידך: **למען שדי נעוריד.** כדי להתאקף ולנות צד כשהיה ראויה לאשה ומצוא לימי נערות. שדי לשון השלכה כלומר עדיין היו שערות נעוריד עומדים להשתלח ולללח. אלמא דדיס קדמי: **ומאי שדי.** דמשמע דעדיין היוו לללח: **לנאח:** כונה בדדי כסיב. והאי שדי לשון שדים: (ש"ס).

בא סימן פרק ששי נדה

מח.

ובשביעית נמי יעבוד. וז"ל"ת הא מינה שנת ששית אלא צתמלה אימא ל' יוס לפני ראש השנה יהיו חשונים שנה ומשם ואילך ה' שנים שלמים ויש לומר כיון דגלי קרא דששית הוה שנה שלמה הוה הדין דראשונה צעינן שלמה: **רב גידל אמר רב לערכין.** וז"ל"ת כיון דבערכין מוקי לה א"כ מדרא קושא לדוכמין דלרבי גידל לא משכח רב תנא כוותיה וז"ל דקסבר רב תנא הוה ופליג: **אמר ר"א הלכה בר' יוסי בן כיפר.** וז"ל"ת והא רבי אלעזר גופיה פסיק צפ"ק (למיל ט).

כרבי אלעזר דב' ומו לא וכו' דהך דהכא לא חשיב משום דר' יוסי בן כיפר קאי כוותיה הא חשיב נמי הסה היא דד' נשים אע"ג דרבי יהושע קאי כוותיה אלא משום דרבי יהושע מרבי אלעזר קבלה הכא נמי רבי יוסי משמיה דרבי אלעזר קאמר לה וז"ל משום דהכא קאי רבי כוותיה דקאמר וכן הורה רבי צלוד ולא מכח רבי אלעזר פסיק א"ר דוקא צמשינות אמר צפ"ק דהלכתא כוותיה צארע:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן ר"מ אומר לא הולצת ולא מתיבמת. וז"ל"ת ולר' מאיר למה הוזכר סימן העליון כיון דלא סמיכין עמייה ורעיל נמי דתנא איזוהו סימניו ומפרש ר"מ דלאצחול קאי וז"ל דאיצטרפך לענין עונשים וקידושין ומילי טובא דרוז פעמים תחתון אחי צרישא דקאמר בגמרא וז"ל אי חוין עליון מסתמא ככר צא התחתון וגדולה היא וצריכה גט לקדושין וגם אסור בצחומה: **וחב"א או הולצת או מתיבמת.** אפילו הוה קטנה מתיבמת לרבנן דר"מ דלא חשיב למיעוטא גבי צ"ה היא דקטן וקטנה לא חולצין כו' אצל לחליצה צעינן שמה גדולה כדאמר נמי הסה יפה אמרת שאין חולצין איש כתיב בצפרה ומקשינן אשה לאיש ולית להו דרבי יוסי דלאמר צפרק מלות חליצה (שס דף קה): **אשה צין גדולה צין קטנה:** רבן

ברישא ומיעוט עליון אתי ברישא ורבי מאיר למעמיה דחייש למיעוטא ורבנן למעמיהו דלא חיישי למיעוטא והני מילי בסתמא אבל היכא דבדקו ולא אשכחו אימר מודו ליה רבנן לר"מ דעליון קדים קמ"ל דאי אפשר (ט) ודאי אתי ומגתר הוא דנתר בשלמא לר"מ היינו דכתיב שדים נכונו ושערך צמח אלא לרבנן איכא מבעי ליה ה"ק כיון ששדים נכונו בידוע ששערך צמח בשלמא לר"מ היינו דכתיב בעשות ממצרים דידך למען שדי נעוריד אלא לרבנן איכא מבעי ליה ה"ק כיון שבאו דרך בידוע שבאו נעוריד ואיבעית אימא מאי שדי כולה בדדי כתיב וה"ק הקב"ה לישראל איכרפו

וכיון ורובא הלכך מני אתא עליון לא צעיל דביקה דמסתמא תחתון אתא. וכיון דקטעמייהו דרבנן משום רוצה הוא ה"מ צתמא היכא דלא צדקו: **אצל היכא דצדקו ולא אשכחו.** תחתון: **אימא מודו.** דקטנה היא ומיעוטא היא קמ"ל כו': **שדים נכונו.** והדר ושערך נמא אלמא עליון וימנין דקדים: **צעשום ממלרים דידך.** שהיו מלרים משחקים צד וממעכין דידך: **למען שדי נעוריד.** כדי להתאקף ולנות צד כשהיה ראויה לאשה ומצוא לימי נערות. שדי לשון השלכה כלומר עדיין היו שערות נעוריד עומדים להשתלח ולללח. אלמא דדיס קדמי: **ומאי שדי.** דמשמע דעדיין היוו לללח: **לנאח:** כונה בדדי כסיב. והאי שדי לשון שדים: איכרפו

עין משפט
נר מצוה

א א מ"י פ"ב מהל' אלוט
ה"ל סמך עינין נ' טושי
א"ש"ע מ"י ק"ט ספיק י"ב
ונכרז אלפס ימנות פ"ג דף
מ"א:
ב ב מ"י שם הל' ז ח:

תורה אור השלם

1. כי תקנה עבד עברי שש
שנים יעבד ובשביעית יצא
לקופש חנם: שמות כא יב
2. רבקה פצמה השנה
בתוך ותרבי ותגדלי
ותבאי בעדי ערבים שדים
בגדי ושערך צמח ואת ערים
ותגדלי: יחזקאל טו ז
3. ותפקדי את זמתי נעוריד
בעשות ממצרים דידך
למען שדי נעוריד:
יחזקאל כג א

הוס' הרא"ש

ובשביעית נמי יעבוד.
ותימה יתבה שנה ששית י"ל
ל' דלענין תחתון דבעינן
שומעין עבודתו עד שנה
תחלת שביעית ולא אמרין
ל' יום ראש השנה חשוב
שנה אבל בשנה הראשונה
למלא ל' יום לפני ר"ה
חשוב שנה וז"ל כיון דגלי
קרא דשנה ששית שלמה
ה"י"י שנה ראשונה: **אמר**
רב גידל אמר רב לערכין. א.
לערכין דוקא קאמר צ"ל
דז"ל רב גמא הוא ופליג:
א"ר אלעזר הלכה כר' יוסי
בן כיפר. ותימה הא ר'
אלעזר גופיה הוה דאמר
דאין הלכה כר' אלעזר אלא
בר' יוסי משום דאיכא ר'
יוסי בן כיפר דקאי כותיה
לא קאי שמייהו הוה ליה לית
דהא הוה דר' נשים ר'
יהושע קאי כותיה אלא
משום דר' יהושע מר'
אלעזר קבלה הכא נמי ר'
יוסי בן כיפר משום ר'
אלעזר אמר וז"ל להכא
נמי איכא ר' דקאי כותיה
דמרבנן לעיל וכן הורה
בלוד ולא מכח ר' אלעזר
הורה א"ר דוקא במשניות
הוה דאמר ר' אלעזר בפ"ק
הלכה כר' אלעזר בארבע:
פליק פייקא
ר"מ אומר לא חולצת ולא
מתיבמת. ותימה
לר"מ למה הוזכר סימן
העליון כיון דלא סמיכין
עמיהו ורעיל נמי דתנא
עליה כלל. וז"ל דדאי
סמיכין עליה לענין עונשים
וקידושין כיון דרוז פעמים
תחתון אחי ברישא כדאיאת
במ"י ור' מאיר הוא דחייש
למיעוטא לתחתון הילכך
אינה חולצת ואינה
מתיבמת עד שהביא סימן
התחתון: **וחב"א** [אן]
חולצת או מתיבמת. ה"ה
דאפי' קטנה מתיבמת
לרבנן דר"מ דלא חיישי
למיעוט אבל לחליצה בעי
גדולה כדאמר ליה יפה
אמרת שאין חולצין איש
כתוב בפרשה:

א) נראה דל"ל דלפני מהל'
שהיה שנה שלמה ואלפס
נמשך עבודתו מתוך שנת
השביעית ולא אמרין וכו'.